

Gòdë – Czas Bożego Narodzenia

Słowo „Gòdë” w językach słowiańskich oznacza czas radości i wesela. Po kaszubsku Gòdama nazywa się okres świąt Bożego Narodzenia.

Kaszëbsczé Gòdë rozpoczynają się Wigilią 24 grudnia, a kończą 6 stycznia, świętem Trzech Króli. Jest to czas kiedy tradycja chrześcijańska przenika się z dużo starszymi kaszubskimi wierzeniami przedchrześcijańskimi, związanymi przede wszystkim z kultem przyrody. W Wigilię, to jest w wieczór poprzedzający Boże Narodzenie, kaszubska rodzina zbiera się na wspólnej kolacji, na której podawane są tylko postne dania. Dawniej nie miała ona uroczystego charakteru, był to raczej skromny posiłek.

W Wigilię spożywa się ryby (morskie: śledzie, łososie, węgorze i dorsze, albo jeziorne: szczupaki, sielawy, płocie, okonie i karpie). Tradycyjny jest także kompot z suszonych owoców (śliwek, gruszek, jabłek) ugotowanych razem.

Od ponad 100 lat ustawia się w kaszubskich domach świąteczne drzewko, najczęściej świerk lub sosnę. Przyozdabia się je bombkami, papierowymi łańcuchami i innymi świecidełkami, które rodzice i dzieci często robią razem podczas długich grudniowych wieczorów poprzedzających Gòdë.

Dawniej zamiast choinki stawiano w rogu izby snopek zboża, który miał być symbolem obfitości, nadzieją na to, że w domu nigdy nie zabraknie chleba.

Po wigilijnej kolacji śpiewa się wspólnie Gòdowé piesnie. Kaszubi mają tyle kolęd i pastorałek, że mogą nie odchodzić od stołu przez cały wieczór. Jeszcze 30-40 lat temu można było spodziewać się tego wieczoru wizyty kolędników zwanych po kaszubsku Gwiôzdczi, Gwiôdze lub Panëszczci. Chodzili oni po wsi, od domu do domu psocąc dzieciom i tańcząc z dorosłymi. Wśród tych przebierańców są zarówno postaci zwierząt, ludzi, jak i uosobienie diabła, czy śmierci, która przedstawiana jest jako postać kobiety ubranej na białą z kosą w ręku. Wśród zwierzęcych maszkar są najczęściej: koza, niedźwiedź, bocian

i koń. Pojawia się także Cygan i policjant. Obecnie zwyczaj ten jest kultywowany już tylko w niektórych wsiach.

We wszystkich kaszubskich domach dzieci czekają w Wigilię na Gwiôzdora, który przyniesie im prezenty. Jest to osobliwa postać, budząca respekt, a czasem nawet strach wśród dzieci. Gwiazdor ubrany jest w długie skórzane buty i kożuch z owczej skóry. Jego atrybutami są: maska, worek z prezentami dla grzecznych i różga dla nieposłusznych. Dorośli zachęcają dzieci, żeby podeszły do okna i poszukały na niebie betlejemskiej gwiazdy. Kiedy robi się zamieszanie, nagle może pojawić się Gwiôzdór.

Po prezentach dzieci idą spać, a starsi udają się do kościoła na Pasterkę – mszę nazwaną tak od pasterzy, którzy pierwsi znaleźli Jezusa w betlejemskiej grocie. Boże Narodzenie obchodzone jest przez dwa dni: 25 i 26 grudnia. Pierwszego dnia raczej wszyscy zostają w swoich domach, ale już drugiego dnia odwiedzają swoje rodziny, przyjaciół i znajomych. Cały okres Gòdów, to czas uświęcony. Z tego powodu Kaszubi unikają w okresie do Trzech Króli jakichkolwiek ciężkich prac. Nawet pranie odkłada się na później.

Dawniej w Sylwestra obchodziło się z dzwoneczkiem sady i ogrody. Dzwoniło się nim przy każdym drzewie i wypowiadało coś w rodzaju życzenia lub może zaklęcia, aby wszelkie owoce, warzywa i zboża dobrze obrodziły w nowym roku: Jãdrzné jabka! Jãdrzné krëszczy! Rybacy dzwonili dzwoneczkiem na brzegu morza, żeby obudzić ryby. To miało im zapewnić obfite połowy.

Od Nowego Roku do Trzech Króli na ulicach spotkać można dzieci i młodzież przebrane za Trzech Króli. Śpiewają oni bożonarodzeniowe pieśni trzymając w ręku szopkę, figurki przedstawiające moment narodzenia się Jezusa Chrystusa w towarzystwie pasterzy i zwierząt. Ludzie odwdzięczają się im drobnymi pieniędzmi. I to już ostatni akcent kaszubskich Gòdów!